

ARANY JÁNOS - JÁNOS ARANY

TOLDI

Magyar – angol kétnyelvű kiadás
Hungarian-English bilingual edition

Translated from the Hungarian by

Ottó Tomschey

Budapest, 2017

'Mostan emlékezem az elmúlt időkről
Az elmúlt időkben jó Tholdi Miklósról...'

Ilosvai

Mint ha pásztortűz ég őszi éjszakákon,
Messziről lobogva tenger pusztaságon:
Toldi Miklós képe úgy lobog fel nékem
Majd kilenc-tíz emberöltő régiségben
 Rémlík, mintha látnám természetes növést,
Pusztító csatában szálfá-öklelését,
Hallanám dübörgő hangjait szavának,
Kit ma képzelnétek Isten haragjának.

Ez volt ám az ember, ha kellett, a gáton,
Nem terem ma párja hetedhét országon;
Ha most feltámadna s eljőne közétek,
Minden dolgát szemfényvesztésnek hinnétek.
 Hárman sem bírátok súlyos buzogányát,
Parittyaköveit, öklelő kopjáját;
Elhülnétek, látva rettenetes pajzsát,
'És, kit a csizmáján viselt, sarkantyúját.'

* Az ezen ' – ' jeggyel felhozott helyek Ilosvaiból vannak átvéve. A.J.

'Now I've to recall the bygone days of our past,
In these bygone days the face of Tholdi at last...'

Ilosvai

Like shepherd's fire's glowing in autumnal dark night,
Flaming in the farness: in the plain a spot-light:
Face of Miklós Toldi flashes before my eyes
Just for nine-ten descents in the past olden times.

Methinks as I could see his robust figure there,
In ravaging combat his lance-thrusts in welter,
And as I could hear his thundering and wild cry,
That you could believe now: this must be the Lord's ire.

He was brave and fearless, always ready for fight,
There's nobody like him here and there and world-wide;
If he would rise from dead and would come to your ranks,
You'd believe all his things to be fancies and cranks.

Neither three of yours could raise his ponderous mace
And his sling-stones and pike and his iron sword-lace;
You'd be well dumbfounded looking at his grand shield,
'And at spurs he had on his boots in battle-field.'

* Parts marked so '–' are taken from *Ilosvai*. J.A.

ELSŐ ÉNEK

‘Nyomórudat félkezével kapta vala,
Buda felé azzal útat mutatja vala.’

Ilosvai

1

Ég a napmelegtől a kopár szík sarja,
Tikkadt szöcskenyájak legelésznek rajta;
Nincs egy árva fűszál a tors közt kelőben,
Nincs tenyérnyi zöld hely nagy határ mezőben.

Boglyák hűvösében tíz-tizenkét szolgál
Hortyog, mintha legjobb rendin menne dolga;
Hej, pedig üresen, vagy félig rakottan,
Nagy szénás szekerek álldogálnak ottan.

2

Ösztövér kutágas, hórihorgas gémmel,
Mélyen néz a kútba s benne vizet kémel:
Óriás szunyognak képzelné valaki,
Mely az öreg földnek vérit most szíja ki.

Válunál az ökrök szomjasan delelnék
Bögölyök hadával háborúra kelnek:
De felült Lackó a béresek nyakára,*
Nincs, ki vizet merjen hosszú csatornára.

* "Felült Lackó". Így gúnyolja tréfásan a magyar paraszt azon mezei munkást, ki a nap és dolog hevétől bágyadtan a munkára ráunt. A.J.

FIRST BOOK

‘Grasped the great hay-cock with his one hand only,
So showed the right way toward Buda Tholdi.’

Ilosvai

1

Barren after-grass is burnt by glowing sunshine,
Parch'd grasshoppers graze in the field and try to dine;
There's no blade of grass in stubble that produce yield,
There's no green spot in the grand and barren, bare field.

In the cool shade of stacks a dozen of field-hands
Snore as if nothing was matter among their ranks;
Hey, but here and there stand hay-carts wonted in rank
Being either hardly loaded or being blank.

2

There's a scrawny well-sweep with a lanky sweeper,
Searches the well's deepness, for water it peeps there:
One would it see as a giant gnat in action
That sucks all the blood of ground of this small section.

At tray thirsty oxen have a rest at this noon
And fight with the horse-flies till the late afternoon:
But Lackó sat on the necks of all the field-hands,*
There's no one to fill with water the trough's two ends.

* "Lackó sat on..." A funny, mocking expression of Hungarian peasants concerning the field-hands who get tired of working due to the heat of sun and work. J.A.